

Un peuple mystérieux, les Étrusques

En Grèce, nous l'avons vu, la civilisation des Crétois a précédé celle des Grecs. De même, en Italie, la civilisation romaine a été précédée par celle des Étrusques.

On ignore tout de l'origine des Étrusques. D'après certains savants, les Étrusques étaient un peuple autochtone. D'autres, s'appuyant sur les écrits d'Hérodote, prétendent que les Étrusques seraient venus d'Asie mineure. Certains croient que les Étrusques seraient venus du nord.

En se basant sur les textes et les objets dont on peut dire avec certitude qu'ils appartiennent à la civilisation étrusque, on peut conclure que leur apparition entre l'Arno et le Tibre remonte au IXe siècle avant J.-C.

Une des raisons pour lesquelles l'origine des Étrusques demeure obscure, c'est qu'on n'a pu encore déchiffrer leur écriture, bien qu'on connaisse déjà la valeur-son de chaque lettre, car les Étrusques usaient d'un alphabet très semblable à l'alphabet grec. Les spécialistes peuvent lire une inscription étrusque à haute voix, la prononcer vraisemblablement comme la prononçaient les Étrusques, mais ils ne savent pas ce que veulent dire les mots.

Nous ne connaissons donc les Étrusques que par les vestiges de leurs monuments et de leurs œuvres d'art. La plupart ont été découverts dans ou près des villes marquées sur la carte figurant au centre de la page opposée : Caere (C), Tarquinies (T₂), Volterra (V₁). Vetulonia (V₂), Vulci (V₃), Véies (V₄), Arezzo (A₁) et Florence (F).

Le tombeau voûté que vous voyez en haut, à gauche, ne nous dit pas seulement que les architectes connaissaient l'art de soutenir un toit lourd et compliqué, mais aussi que les Étrusques avaient le culte des morts. Ce fait est confirmé par l'urne funéraire, à droite. Un bracelet de fer datant du VIIe siècle, à gauche, et le dos magnifiquement travaillé d'un miroir de bronze, en bas à droite, prouvent que les Étrusques n'étaient pas de simples artisans, mais des artistes. Le bas-relief représentant un démon à trois têtes laisse supposer que les génies du mal, tout autant que ceux du bien, jouaient un rôle dans leur religion. Statuettes en bronze et statues de pierre disent clairement que l'art de sculpter atteignit chez les Étrusques le même degré de perfection que chez les Grecs. Broches et colliers finement ciselés nous permettent de deviner la coquetterie des femmes d'Étrurie.

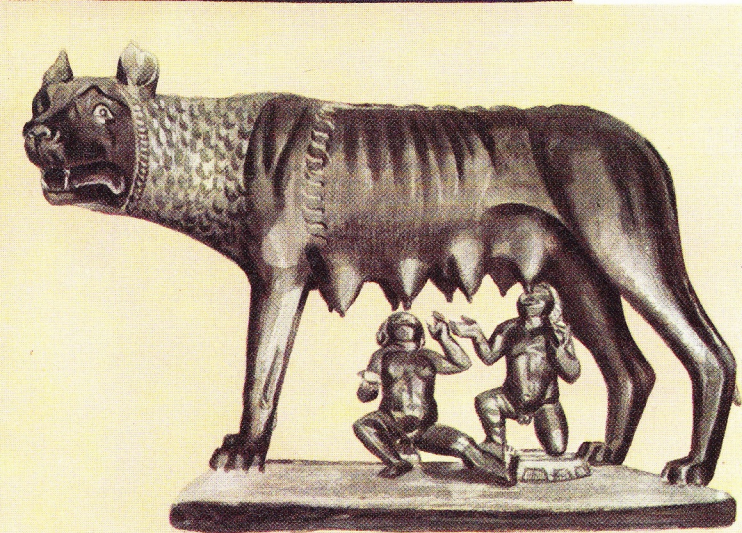
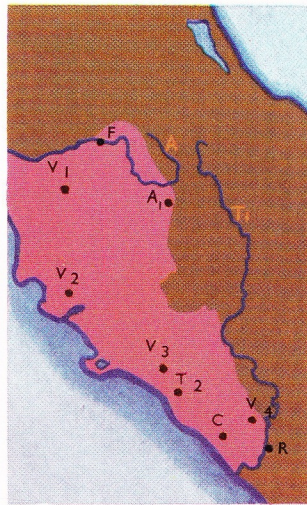
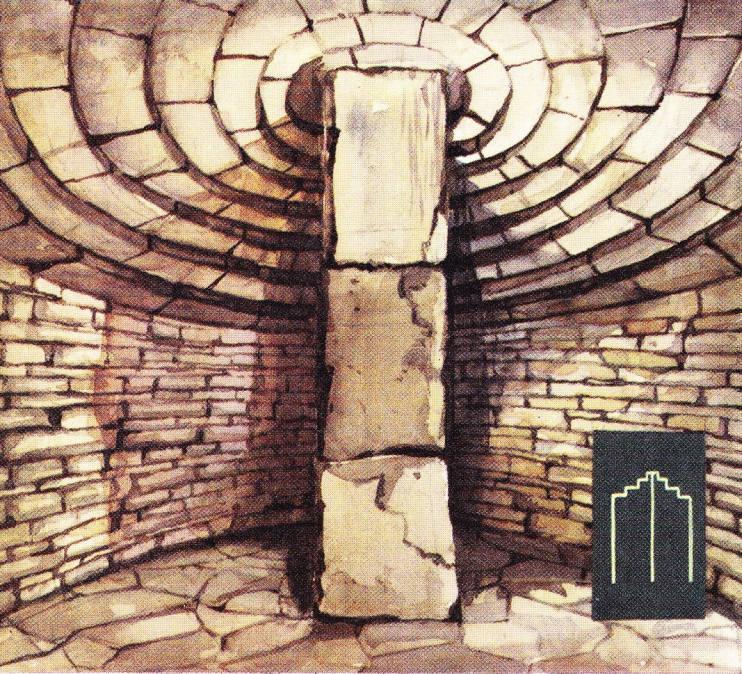
Les vestiges les plus intéressants de la civilisation étrusque sont peut-être les splendides peintures murales qui nous renseignent sur la façon de vivre et de s'habiller à cette époque. Nous y apprenons que les Étrusques prenaient plaisir à écouter la musique, qu'ils aimaient la danse et les spectacles du cirque.

A leur apogée au VIe siècle avant J.-C., les Étrusques étaient en décadence dès le siècle suivant, mais ils eurent sur Rome une influence considérable.

En haut : tombeau voûté, urne funéraire.

Au centre : bracelet de fer, carte d'Étrurie (A = Arno; T₁ = Tibre; R = Rome), bas-relief en pierre.

En bas : la louve romaine, œuvre étrusque du Ve siècle av. J.-C. (Romulus et Remus furent ajoutés plus tard). Le revers d'un miroir étrusque en bronze représentant l'enlèvement de Céphale par Éos (Rome, Musée étrusque du Vatican).

ITALIE VOOR DE ROMEINSE TIJD

De Griekse beschaving bereikte haar hoogtepunt niet plotseling. Deze beschaving was ongetwijfeld aan de oudere en nog steeds geheimzinnige beschaving van Kreta veel verschuldigd. De Romeinen, die ten slotte in een groot gedeelte van West-Europa een nieuw cultureel peil en een nieuwe levensstandaard brachten, hadden een soortgelijke geschiedenis achter zich. Ook zij bouwden op grondvesten, die door een ouder volk, de Etrusken, werden gelegd.

Reeds sinds de tijd van vóór Christus discussieert men over de vraag, waar de Etrusken eigenlijk vandaan kwamen. Herodotos, die in de vijfde eeuw vóór Christus leefde, geloofde dat ze vanuit Klein-Azië hun weg naar Italië hadden gevonden. Dionysios van Halicarnassos, een Griekse auteur die ongeveer vier eeuwen later leefde en een deel van zijn tijd in Rome doorbracht, beweerde dat ze oorspronkelijk in Italië thuishoorden. Andere geschiedkundigen hebben verklaard, dat ze uit het noorden kwamen. En het meningsverschil is nog steeds niet uit de weg geruimd. Men weet alleen met zekerheid, dat omstreeks 800 vóór Christus de Etrusken in het op de kaart hiernaast aangegeven gedeelte van Italië - tussen de Arno (A) en de Tiber (TI) - een zeer hoge beschaving begonnen te ontwikkelen.

De oorsprong van de Etrusken blijft onder andere duister, omdat slechts zeer weinig van wat ze schreven tegenwoordig kan worden begrepen. Dit is zeer eigenaardig, want ze gebruikten een alfabet dat zeer veel op het vroegste Griekse alfabet lijkt. Vele oudheidkundigen kennen de klankwaarde van elke letter. Ze kunnen een Etruskisch opschrift lezen en het daarbij, naar alle waarschijnlijkheid, net zo uitspreken als de Etrusken het zelf deden. Maar ze weten eenvoudig niet wat de meeste woorden betekenen. Tot op heden kent men slechts ongeveer honderd woorden, maar men hoopt, dat dit aantal spoedig sterk zal toenemen.

Intussen moeten we, tot men hun opschriften volledig zal kunnen vertalen, de Etrusken voornamelijk beoordelen naar hetgeen van hun gebouwen en kunstwerken is overgebleven. De meeste daarvan

werden gevonden in of nabij de steden die op de kaart hiertegenover staan aangegeven: Cære (C); Tarquinius (T2); Volterra (VI); Vetulonia (V2); Vulci (V3); Veii (V4); Arezzo (A); Florence (F).

De gewelfde grafkelder die op de tekening linksboven is afgebeeld, leert ons niet alleen dat de bouwers wisten hoe ze een zware en ingewikkelde dakconstructie moesten ondersteunen, maar ook welke eerbied de Etrusken voor hun doden hadden. Hetzelfde kan worden gezegd van de zorgvuldig uitgevoerde begrafenisurn (boven rechts). De armband uit de zevende eeuw vóór Christus, links afgebeeld, en de mooi bewerkte achterzijde van een bronzen spiegel, onderaan rechts, bewijzen dat de Etruskische metaalbewerkers niet slechts ambachtslieden, maar echte kunstenaars waren. Het bas-reliëf met de driekoppige duivel, dat deel uitmaakt van een kerkgevel in Toscane, doet ons veronderstellen, dat zowel kwaadaardige als goedaardige goden een rol speelden in het Etruskische geloof. Vele beeldjes in brons en levensgrote stenen standbeelden maken duidelijk, dat de beeldhouwkunst onder de Etrusken bijna dezelfde hoogte bereikte als onder de Grieken. Fijn afgewerkte gouden borstspelden en halssnoeren bewijzen, dat de dames uit Etrurië graag mooie sieraden droegen.

De vele sierlijke muurschilderingen zijn misschien wel de belangwekkendste van alle Etruskische overblijfselen, omdat ze ons heel wat leren over de manier waarop een lang verdwenen volk leefde en zich kleepte. Deze schilderijen schijnen aan te tonen, dat de Etrusken met veel genoegen naar muziek luisterden, in het bijzonder naar de muziek van blaasinstrumenten, dat ze van dansen en feesten hielden en graag naar goochelaars en circusvertoningen keken. In feite heerste over dit volk de existentialistische doodsgedachte, de vrees voor demonen en monsters.

Het Etruskische beeld van een wijfjeswolf, waaraan een veel latere hand de afbeeldingen van Romulus en Remus toevoegde, herinnert ons eraan, hoe dicht de Etrusken in de tijd bij de Romeinen stonden. De letter R, die op de kaart de stad Rome aanduidt, verwijst naar hun werkelijke nabijheid.

Boven: Etruskisch grafen begrafenisurn. **Midden:** Gouden armband, kaart van Etrurië en driekoppige stenen duivel. **Onder:** Etruskisch beeld van een wijfjeswolf (Romulus en Remus werden later toegevoegd) en achterzijde van een bronzen spiegel.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.